

Arkeologienheten
Andreas olsson/Göran Ekberg
08-519 549 34

PM

Datum 2006-06-05
Vår beteckn 590/06-51
Vår ref Göran Ekberg
Ert datum
Er beteckn
Er ref Jenny Swärd

SWECO VIAK
Att: Jenny Swärd
Box 34044
100 26 STOCKHOLM

Slutmeddelande gällande arkeologisk förstudie inför anläggande ny hamn vid Norvikudden, Nynäshamns kommun

Tekniska och administrativa uppgifter

SMM dnr: 590/06-51
SMM projektnummer: 47128

Fastighet/trakt: Norvik
Kommun: Nynäshamn
Landskap: Södermanland
Län: Stockholms län

Sjökort: 6171
Belägenhet: X 6537026 Y 1625019
Koordinatsystem: RT 90 2.5 gon V 0:-15
Höjd över havet: 1
Vattendjup: 0-40 m

Uppdragsgivare: SWECO VIAK
Ansvarig institution: Statens maritima museer

Fältansvarig: Göran Ekberg
Rapportansvarig: Göran Ekberg
Fältpersonal: Göran Ekberg, Bert Westenberg, Patrik Höglund och Odd Johansen

Typ av exploatering: Anläggande av hamn
Tidpunkt för fältarbetet: 12-16/6 2006
Fynd: Inga fynd omhändertogs

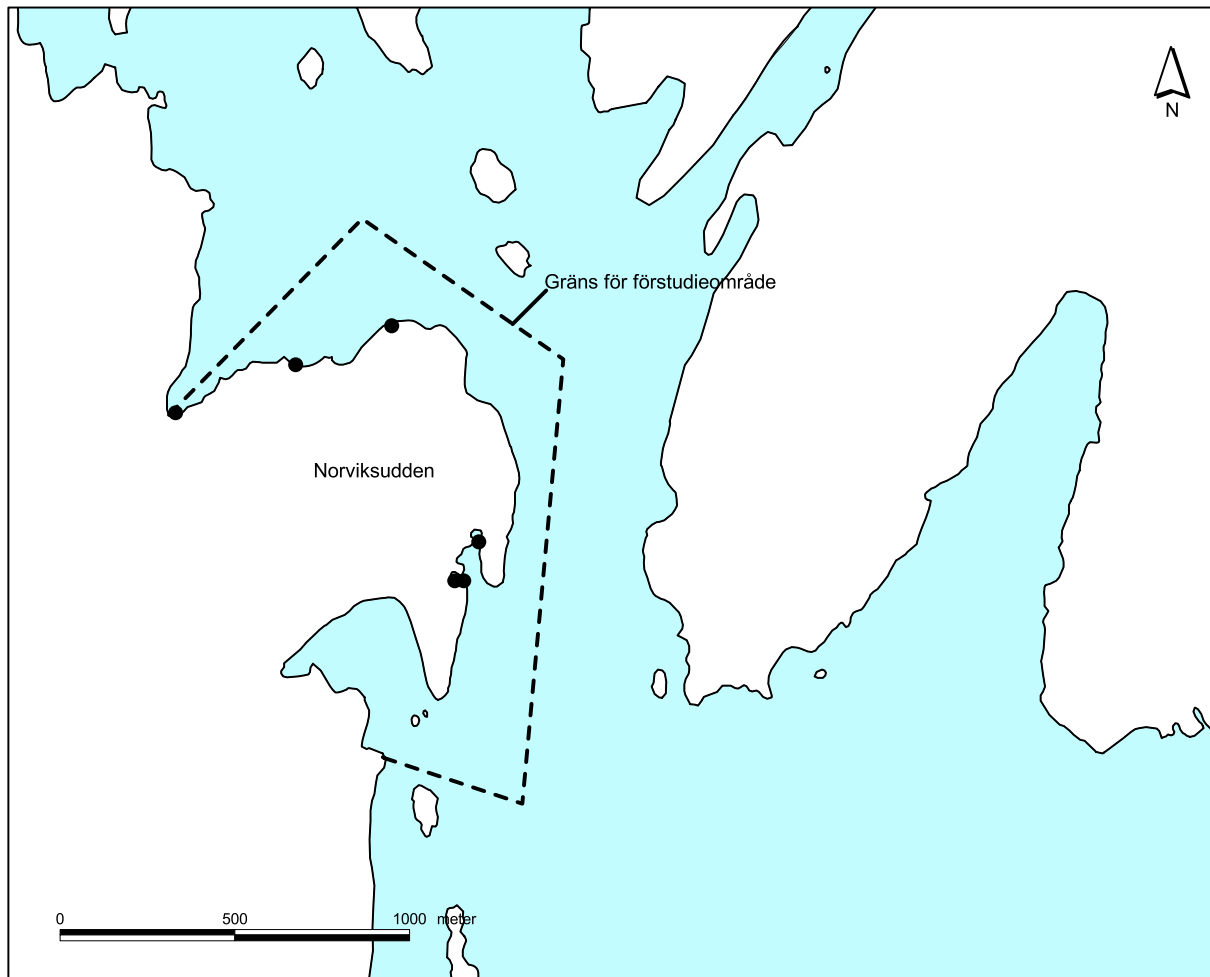
Sammanfattning

Stockholms hamnar planerar en ny hamn vid Norvikudden, Nynäshamns kommun. Statens maritima museer har via SWECO VIAK fått i uppdrag att utföra en arkeologisk förstudie av det vattenområde som berörs av det planerade arbetsföretaget. Förstudien har haft som målsättning att fastställa förekomst av fasta fornlämningar.

I förstudieområdets östra del påträffades tre brygglämningar (Figur 1). I den norra delen av förstudieområdet, vid Norvikuddens norra sida, påträffades tre brygglämningar (Figur 1). Lämningarna består av en 3-4 meter lång och omkring 1 meter bred stensansamling. Pälår eller stockar är ej synliga i anslutning till lämningarna, men de kan förekomma bevarade rester i strandbrynet eller i botten-sedimenten. Lämningarna är svärdaterade, men bedöms vara från perioden 1600-1900.

Brygglämningarna beskriver en sjöfart med mindre fartyg, sannolikt för småskalig transport eller fiske, knuten till en gårdsbebyggelse i närområdet.

Brygglämningarna bedöms utgöra fasta fornlämningar. Statens maritima museer föreslår att länsstyrelsen, inför en hamnutbyggnad, beslutar om arkeologisk förundersökning enligt 2 kap. 12-13 § Lag (1988:950) om kulturminnen m.m., i syfte att fastställa lämningarnas funktion och ålder.

Figur 1. Förstudieområdet är streckat. Brygglämningarna är markerade med prickar.

Syfte och metod

Stockholms hamnar planerar en ny hamn vid Norvikudden, Nynäshamns kommun. Statens maritima museer har via SWECO VIAK fått i uppdrag att utföra en arkeologisk förstudie av det vattenområde som berörs av det planerade arbetsföretaget. Förstudien har haft som målsättning att fastställa förekomst av fasta fornlämningar inom samma vattenområde.

Förstudien bestod av en side scan sonar kartering av området, en okulärbesiktning av de vid karteringen framkomna indikationerna samt avsökning med dykare i vissa delar av vattenområdet. Arbetet har utförts av dykande arkeologer vid Statens maritima museer.

Resultat

Vid side scan sonar karteringen påträffades tre indikationer på anläggningar som kunde utgöra fast fornlämning. Den första indikationen visade sig vara en ansamling av stockar i den inre delen av den stora viken, i förstudieområdets norra del. Den andra och tredje indikationen påträffades i den stora viken i förstudieområdets södra del. Dessa indikationer visade sig vara dels en lämning efter en motordriven träbåt, dels slipvagn som använts vid varvsverksamhet. Båda lämningarna är från nyare tid.

Okulärbesiktningen i förstudieområdets södra vik, resulterade i fynd som kan knytas till varvsverksamheten intill viken. Här påträffades bojar, bojstenar, virke, bryggfundament och rester av bryggor m. m.

Vid avsökningen i den lilla viken i förstudieområdets östra del påträffades tre bryggglämningar (Figur 1). I den norra delen av förstudieområdet, vid Norvikuddens norra sida, påträffades tre bryggglämningar (Figur 1). Samtliga bryggglämningar är belägna vid strandbrynet och är anlagda av stenar mellan 0,1-0,3 meter i diameter. De är 3-4 meter långa och omkring 1 meter breda. Träfragment i form av pålar eller stockar i anslutning till lämningarna är inte synliga, men kan finnas bevarade i bottensedimenten/strandkanten. Bryggglämningarna är svårdaterade, men bör utifrån av vattendjupet på platsen, sannolikt vara från perioden 1600-1900, även om en något äldre datering inte kan uteslutas.

Slutsats

Förstudiens resultat ger en uppfattning om den verksamhet som bedrivits i området. Fartyglämningen, slipvagnen och fynden i övrigt i den södra viken har sannolikt med tillkommit till följd av varvsverksamheten. Inga av dessa lämningar bedöms utgöra fast fornlämning.

Bryggglämningarna i Norvikuddens östra vik och norra strand beskriver en sjöfart med mindre fartyg, sannolikt för småskalig transport eller fiske, knuten till en gårdsbebyggelse i närområdet. Närmsta äldre bebyggelse utgörs av Kalvö gamla tomt (Nynäshamn 532:1) och Kogersta gamla tomt (528:1), vilka har skriftliga belägg från historisk tid, men som baserat nära belägna gravfält från yngre järnålder, kan vara äldre.

Bryggglämningarna bedöms utgöra fasta fornlämningar. Statens maritima museer föreslår att länsstyrelsen, inför en hamnutbyggnad, beslutar om arkeologisk förundersökning enligt 2 kap. 12-13 § Lag (1988:950) om kulturminnen m.m., i syfte att fastställa lämningarnas funktion och ålder. En sådan undersökning genomförs förslagsvis som en begränsad undersökning om några dagar under vilken provschakt med maskin görs för att frilägga bevarade pålar och timmer i bottensedimenten/strandkanten. Bevarade pålar och timmer kan dels bidra till datering, dels berätta om anläggningarnas konstruktion och funktion.

Andreas Olsson
Enhetschef

Göran Ekberg
Intendent

Kopia: Länsstyrelsen Stockholms län